

Tjejer i kriminella nätverk

(Maj 2026)

Medverkande: Elin Bohman pressekreterare på Brå, Karolina Hurve utredare på Brå,
Katharina Tholin utredare på Brå och Sindy Niklasson

Nyhetsröst:

”Fler unga tjejer är beredda att begå grova våldsbrott för pengar och kvinnorna i den kriminella miljön väntas bli fler.”

”En femtonårig flicka i dag häktades misstänkt för två mord.”

”En tjugoårig kvinna har häktats misstänkt för sprängdåd.”

”En sextonårig tjej från Jönköpings kommun häktas på sannolika skäl misstänkt för mordet och skottlossningen.”

”Det finns mycket fler kvinnor i de här miljöerna än vad som polisen känner till.”

(Musik)

Elin: De senaste åren har Sverige vant sig vid rubriker om allt yngre gärningspersoner i den grova våldsvågen, men också vid att fler unga tjejer dyker upp i polisens utredningar. Det handlar om grova brott, som mordplaner, sprängningar och andra nätverkskopplade våldsbrott. Tidigare har tjejer i de kriminella miljöerna ofta beskrivits som ostraffade och passiva som förvarar droger, vapen eller pengar. Nu ser forskare och polisen en annan utveckling, där unga tjejer med lång trasslig bakgrund beställer eller själva utför grova våldsbrott.
Hur går det till när flickor och unga kvinnor hamnar i grovt kriminella miljöer?
Och varför har samhället haft så svårt att fånga upp dem?

Katharina: I det offentliga samtalet så används ju begreppet gröna gummor men också möjliggörare. Det är lite att ta från tjejerna deras egen agens. Alltså att de enbart används av killarna, men också att det är lite onyanserad bild. Därför att tjejerna är också har egna drivkrafter att begå brott. De har egna drivkrafter i att vara delaktiga i de här miljöerna. Och när man pratar om möjliggörare eller gröna gummor, då låter det som att det är tjejer som jobbar på en statlig

myndighet och bara läcker information. Men det handlar ju många gånger om tjejer som är redan i den här miljön, är nära de här killarna. De kanske inte har en brottsmisstanke registrerat på sig ännu, men de är brottsaktiva och de har inte sällan ett missbruk också.

Elin: Det här är "Snacka om brott", en podd från Brottsförebyggande rådet. Hur hamnar unga tjejer i de här grovt kriminella miljöerna?

Katharina: Ja, vi har ju gjort intervjuer med trettioen tjejer som själva har varit delaktiga i kriminella nätverk och miljöer. Och det vi ser då det är att det finns vissa gemensamma drag när det gäller uppväxt. Alltså att många har växt upp med under ganska svåra förhållanden. Alltså att vissa har föräldrar med eget missbruk, andra föräldrar med psykisk sjukdom. Det kan handla om att man har svårt ekonomiskt hemma, att man får stryk hemma eller att det helt enkelt inte fungerar hemma. Men sen är ett annat återkommande drag i att man har det svårt i skolan och där säger flera av våra intervjupersoner att man har fått en senare ADHD-diagnos, att man kan se ett mönster i varför man har haft det svårt. Men sen är det ju det som återkommer är ju också de här sociala dimensionerna, att många har haft en uppväxt successivt där kriminalitet någonstans har funnits närvarande hela tiden. Alltså vissa har, och det överraskade oss en hel del, att det är en hel del av våra intervjupersoner som har haft föräldrar som har begått brott under deras uppväxt. Så att det på det sättet också har normaliserats, att man har haft en mamma eller pappa eller syskon som har varit kopplat till ett kriminellt nätverk.

Elin: Det säger Katharina Tholin, utredare på Brottsförebyggande rådet. Studien visar också att tjejernas kompiskretsar ofta består av killar.

Katharina: Man umgås med killar, man har inga tjejkompisar. Det är killar som är utåtagerande, de är också stökigare i skolan, man börjar röka på tillsammans. Alternativt att man inte mår bra och söker sig till de killarna, för där finns ju också drogerna. Så man börjar umgås mycket med dem. Killarna kommer in i ett kriminellt nätverk. De vill ha tjänster från sina tjejkompisar. Kan du förvara det här? Kan du ta hand om det här? Det händer i den sociala miljön, så det räcker liksom inte att ha bara svårt under uppväxten, utan det är de här lite toxiska faktorerna. Svårt under uppväxten, träffar de här killarna och sen rullar det på. Typiskt sett också då att man får en kille, en pojkvän i den här miljön och då kan det gå väldigt fort.

Elin: Karolina Hurve är utredare på Brå och en av dem som har gjort Brås studie om kvinnor och flickor i kriminella nätverk.

Karolina: Alltså oavsett vilket material vi tittar på så säger liksom alla material samma sak. Att det är relativt killarna så är det få tjejer i de här nätverken. Vi kan också se att de här tjejerna inte rekryteras på samma sätt som killar gör. Killar kan ju bli uppvaknade, vi kallar det för groomade ibland, att man ska komma in. Man liksom startar nerifrån på något sätt och får börja vara springisar på något sätt.

Det ser vi inte att tjejer rekryteras på samma sätt. Däremot att de snarare kommer in från sidan då. Antingen då som att man kommer in via killkompisar eller via en pojkvän då exempelvis. Vi ser också att tjejerna vanligtvis inte gör någon karriär inom nätverket. Nu pratar vi generellt naturligtvis, utan man kommer in. Man kan komma in ganska högt upp direkt via då en pojkvän exempelvis. Man gör liksom inte det här klättrandet nerifrån där killarna börjar. Och i och med då att de inte ingår i den här hierarkin, om man skulle kalla det för det då, som killarna vanligtvis ingår i, så har de också vanligtvis lättare att lämna. Och lättare är ju verkligen en fråga med modifikation då det kan vara jättesvårt, men de är inte lika hårt knutna till nätverken som killarna i vissa fall är.

Vi har identifierat tre olika involveringsformer och då pratar vi helt enkelt om att dels kan det handla om att man, man är liksom schysst mot en kompis, man hjälper till. Och i de fallen så, så finns ett utrymme att säga nej, exempelvis då vanligtvis. Man säger såhär, nej men jag vill inte längre. Sen så har vi en involveringsform som vi kallar mer kontinuerliga uppdrag. Det vill säga att man faktiskt är i kriminaliteten på det sättet att man nästan har det som ett jobb. Man kanske transporterar narkotika eller gör andra uppgifter åt nätverket som är liksom kontinuerliga, inte sporadiska. Och då är det ju svårare att lämna. Och då handlar det ju liksom om att man på något sätt har ett jobb att utföra. Och kan man då inte hitta någon annan person som vill genomföra den här uppgiften, då kan man inte lämna på samma sätt utan då får man ju vänta till dess att man har hittat någon ny. Och sen så den tredje formen som vi tittar på det är att man har en egen verksamhet. Det vill säga att man säljer narkotika exempelvis, att man då också har kanske större möjligheter att välja och bryta själv då. Men återigen, inget av det här är ju lätt på något sätt. Och då kanske man kan se en viss likhet med killarna utifrån såhär. Vad är det egentligen man gör i nätverket? Vilken typ av uppgift är det man utför?

Sindy: Tycker att jag och alla våra klienter upplever ungefär samma sak. Vi jobbar ju liksom mycket med det sociala arvet på Krut. Vi jobbar inter generational som vi kallar det för oftast, inte alltid. Oftast så här finns det ett socialt arv. Att det kommer ifrån en miljö med kriminalitet och sånt från början och att det blir normaliserat under ett liv. Men oftast är det här personer som liksom kommer från ett utanförskap. Många som liksom söker sig redan som barn till de som är i ett utanförskap för man känner en samhörighet och liksom att man betyder någonting, att man ser mig och så. Och sen fortsätter ju det framåt. Och sen har man kommit så långt att man känner sig som en outcast från samhället. Jag kommer aldrig kunna vara en del av samhället.

Elin: Det här är Sindy Niklasson. Hon har själv erfarenhet av narkotikamissbruk och grov kriminalitet.

Sindy: Tjejers status är oftast bunden till en man och jag tror inte man ofta inser det som du säger när man är i, i situationen. Man tänker att man själv har makt och säger att man själv är där. De har en respekt för mig för jag är så våldsam, jag är

såhär. Jag är precis kapabel som de här männen. Jag har själv varit med om det och jag ser det också bland våra klienter att när mannen försvinner så försvinner statusen. Då har de inte uppbackningen som de trodde att de skulle ha. Så står de där utan ingenting. Och kanske hotbilder från det egna gänget, från det rivaliserande gänget, problem med polis och sådär. Man har, man står ensam.

(Bumper)

Elin: Idag arbetar Sindy för den ideella föreningen Qrut som hjälper mammor vars föräldraförmåga är ifrågasatt på grund av missbruk, kriminalitet och våld.

Sindy: Qrut är en förening, en ideell förening som jobbar med föräldrastöd. Vi har en väldigt specifik målgrupp. Det är bara mammor, alla ska vara mammor eller blivande mammor. Och de ska ha en tung samsjuklighet som vi kallar det. Alla våra mammor ska tillstå att det finns eller funnits ett missbruk, våldsutsatthet, kriminalitet. Alla har nästan psykisk ohälsa också. Och då jobbar vi på olika sätt med de här mammorna. Vi jobbar med individuella stödsamtal i föräldrarollen. Allt ska vara liksom centrera kring barnet. Vi jobbar med ombudsarbetare där vi följer med dem till exempel i kontakten med myndigheter, främst soc eller om de behöver stöd på en förhandling för rättegång eller via advokat eller i beroendevård eller sådär. Sen jobbar vi även med gruppaktiviteter. Det är väldigt ensamt när man börjar lämna sitt gamla liv så då har vi lite gruppaktiviteter varje år så att de får vara med. Det kan vara allt från båtutflykter till föreläsningar och sånt där. Och sen så har vi också umgänges/hemtagningssupdrag och då är det socialtjänsten som ger oss uppdrag. När de har svårt att få igång ett ungdomen, det kanske finns mycket riskfaktorer eller hotbilder eller sånt, då kan de ge uppdraget till oss. Så bevakar vi umgängen och gör rapporter till socialtjänsten och sånt.

Elin: I studien kan Brås utredare se att motivationen för många av tjejerna till att medverka till forskningen är att förhindra att fler tjejer går samma väg som dem.

Katharina: Vi är väldigt imponerade av de tjejer som vi har intervjuat. Dels att de har valt att delta i studien, alltså vågat berätta sin egen historia som inte alltid är enkel att prata om. Alltså det handlar ju om, många vill ju verkligen berätta från början till slut. Och det handlar ju om att de också vill förklara varför de har hamnat i den här situationen för när vi har intervjuat dem. Då sitter de antingen på anstalt, där har vi gjort ganska mycket intervjuer. Vi har gjort en hel del intervjuer på SIS. Sen har vi kommit i kontakt med dem via socialtjänsten också, kvinnojourer. Så att de är ju i ett sammanhang där de har i bästa fall börjat få hjälp och titta tillbaka på att de har ju sitt liv i backspegeln så att säga. De kan se hur de har kommit in i den här situationen och de vill ofta förklara varför. Och det innebär inte att de försöker rättfärdiga för att många har begått grova brott. Vi uppfattar inte det som att de försöker rättfärdiga själva brottsligheten, men de försöker förklara vad är det som har gjort att de

har landat i den här situationen. Och flera säger också att man har valt att bli intervjuad för att man vill berätta för andra tjejer. Man vill inte att någon annan ska hamna i den här situationen. Och flera säger ju såhär att liksom gå inte på det, tro inte att du betyder någonting. Du kommer bli lurad, du kommer bli utnyttjad. Så att vi tycker att det är starkt att de ställer upp och det är också starkt att de tänker på andra tjejer i samma situation.

Elin: Sindy Niklasson igen.

Sindy: Utav egen erfarenhet kan jag börja med att mitt bryttillfälle var när jag kände att jag inte hade någon kvar alls. Min familj hade lämnat mig, jag var bunden i en relation som var väldigt destruktiv som jag inte ville vara i. Jag hade inget stöd av socialtjänsten, mina barn var placerade. Jag var så pass illa ute att jag knappt hade umgänge vid den tiden för att jag ville inte träffa mina barn i den situationen som jag var i. Jag hade hotbilder och allt möjligt, inget tak över huvudet och så. Och så kom jag till en punkt där jag kände att antingen gör jag ett sista försök nu eller så går jag och dör. För det var ungefär där jag var. Antingen skulle jag blivit dödad eller skulle jag suttit inne en lång tid. Eller skulle jag kanske tagit livet av mig till och med. Och jag uppfattar att många av våra klienter kommer in och känner den hopplösheten. Alltså det finns ingenting. Men vi jobbar ju med föräldrastöd och det finns alltid den här styrkan i mammahjärtat. Att det är en sista, en sista gång för mina barn. Ofta blir det när man kommer till den punkten, den här sista gången kommer, när man inte har något hopp kvar. Oftast blir det det som blir styrkan.

(Bumper)

Elin: Under början av 2026 har flera mycket unga tjejer häktats, misstänkta för att ha utfört mord, skjutningar och sprängningar i de kriminella miljöerna. Och Brås studie visar att det finns en grupp tjejer med högt våldskapital. Karolina Hurve på Brå berättar.

Karolina: Det vi kan se i den här studien, det är ju att de tjejer som vi intervjuar och även i den här populationen som vi tittar på så är de väldigt våldsamma. Och knappt sextio procent i den här populationen då som vi tittar på, polisens underrätts population, har misstänkts för minst ett våldsbrott under perioden 1995-2003. Så det är ju liksom som att det är en våldsam grupp. Och det här våldet, det riktar sig framför allt då, i vår studie kan vi se det, att mot andra tjejer. Och det handlar vanligtvis om misshandel och rån då som de här tjejerna utför. Och det stämmer också överens med det som de tjejerna vi har intervjuat berättar om. Att man har då, de är också efterfrågade för att utföra bestraffningar mot andra tjejer exempelvis. Och det har liksom sin grund, att de är efterfrågade för det, är att det har sin grund liksom i normer om att killar då inte kan anses kunna misshandla tjejer, utan det går på tjejerna då. Men det här är ju väldigt tänjbara normer. Det här handlar ju snarare om att det ska finnas en person återigen som utför en uppgift. Vem finns tillgänglig och vem kan utföra uppgiften. Så ja, absolut, den gruppen som vi har tittat på är väldigt våldsam och de har erfarenheter av, av grovt våld också.

Katharina: Brå statistik, men också den här studien, visar att det är en väldigt liten del av de skjutningar där man har lagfört någon. Väldigt liten del av dem är en flicka eller en kvinna. Det är ju både om man tittar över tid och även under de senaste åren. Men samtidigt så ser vi nu i medierapporteringen att det har förekommit tjejer som har utfört den här uppgiften.

Nyhetsröst:

Här först gäller det alltså de senaste skjutningarna där en femtonårig flicka i dag mot sitt nekande häktades misstänkt för två mord.

Katharina: Alltså vi pratar väl om två, tre tjejer nu som vi känner till och där polisen liksom har kunnat styrka på något sätt eller i alla fall registrera misstanke på någon av de tjejerna kopplat till en specifik skjutning.

Men det återstår ju ändå att se om det här är enstaka fall eller om det här är början på en trend. Det kan vi inte veta i dagsläget. Och jag tror att ett skäl till att det här uppmärksammas så mycket nu är för att det finns en bild. Både i den kriminella miljön men tror jag i samhället i stort att här går ändå gränsen för vad tjejer kan göra. När vi har intervjuat tjejer så är det precis det de säger att, ja tjejer kan göra allt i princip i den kriminella miljön. Men kanske att ändå gränsen går vid skjutningar. Sen har vi någon enstaka intervjuperson som säger att de känner till eller själva har varit delaktiga i de facto ett sådant utförande. Så att helt givet är det inte. Men den uppgift som annars återkommer liksom som kopplat till skjutningar, det är ändå att goa någon som man beskriver som en typisk tjejuppgift. Och med goa så menar man ju då att locka ett brottsoffer, den som ska skjutas eller ska dödas på något annat sätt, till en viss plats. Och att det är liksom någon typ av kvinnlig, liksom, sätt att agera som då ska lyckas få män till platsen. Det är ju också att delta, det är ju medhjälp i grovt våld. Så att det ska man inte heller bagatellisera. Men sen liksom själva utförandet, stå med vapen i hand, ja det vet vi faktiskt inte tillräckligt mycket om i dag.

Elin: I media har det under de senaste åren pratats om så kallade gröna gummor. Ett begrepp som Karolina Hurve tycker kan vara väldigt missvisande för att beskriva tjejerna som agerar i de kriminella nätverken i dag.

Karolina: När man pratar om gröna gummor då, då kan man ju få bilden av att det här handlar om personer som bara kommer från ingenstans och inte har någon typ av misstanke på sig eller liknande. Men det vi kan se i vår population då återigen, det är ju att de här är väldigt brottsaktiva, de här tjejerna som vi tittar på, och de har i genomsnitt arton misstankar mellan 1995 och 2023 då. Så att det är inte en grupp som inte har uppmärksammas av samhället eller polisen tidigare. Men däremot så har man ju en bild i de nätverken då att det är väldigt bra med personer som, som är då så kallade gröna gummor på så sätt. Att man tänker sig att de ska gå under radarn på ett annat sätt än personer som redan är uppmärksammade på olika sätt. Och det är ju helt logiskt. Man vill ju förvara saker i någons bil exempelvis, kanske narkotika eller liknande. Och då kan man

absolut efterfråga tjejer som man tänker kommer gå under polisens radar då. Så att det finns absolut diskussionen om gröna gummor. Men vi ser att de vi tittar på med koppling till kriminella nätverk, de har ofta uppmärksammats sedan tidigare.

Elin: Katharina Tholin igen.

Katharina: Vi tycker att man kanske lite för enkelt placerar dem i en box. Att man alltid tänker på tjejer som... I det offentliga samtalet så används ju begreppet gröna gummor men också möjliggörare. Det är lite att ta från tjejerna deras egen agens. Alltså att de enbart används av killarna, men också att det är lite onyanserad bild. Därför att tjejerna är också, har egna drivkrafter att begå brott. De har egna drivkrafter i att vara delaktiga i de här miljöerna. Och när man pratar om möjliggörare eller gröna gummor, då låter det som att det är tjejer som jobbar på en statlig myndighet och bara läcker information. Men det handlar ju många gånger om tjejer som är redan i den här miljön, är nära de här killarna. De kanske inte har en brottsmisstanke registrerad på sig ännu, men de är brottsaktiva. Och de har inte sällan ett missbruk också. Och det blir tydligt när man krasas lite på ytan att det som beskrivs i medierna som möjliggörare eller gröna personer, det är egentligen personer som liknar väldigt mycket de som redan är misstänkta för brott. Det är egentligen samma personer. Om man ska upptäcka tjejerna, både i tid och nu när de är aktiva i den kriminella miljön, så måste man också förstå att man inte bara kan leta efter samma kännetecken som hos killarna. Man behöver förstå att tjejen som står bredvid och bara verkar vara en flickvän kan vara minst lika involverad som killen. Och polisen har börjat reflektera och titta på den typen av, man skulle kunna liksom, man pratar ju om profileringsverktyg inom polisen. Och där är ju vår rekommendation att man behöver liksom sammanställa kunskap om tjejer, alltså på någon typ av strategisk miljö. Varje gång vi eller polisen häktar eller upptäcker att tjejer begår narkotikabrott, vapenbrott, så behöver man titta på vad är det som har kännetecknat dem? Hur har man upptäckt dem för att hitta nästa? Och det här handlar ju, det handlar ju inte bara om att rättsväsendet ska komma åt grovorganiserad brottslighet, utan de tjejerna som vi har intervjuat, de säger att de önskar att de hade blivit upptäckta tidigare. De önskar det själva både av de sociala instanserna och myndigheterna, men också av rättsväsendet, för det hade kunnat få stopp på den här ruljangsen tidigare.

Elin: På föreningen Krut ser man att det är barnen som är många kvinnors motivation för att ta sig ur grov kriminalitet och missbruk. Sindy Niklasson igen.

Sindy: Oftast när de söker stöd, då har det redan gått så långt att de har förlorat barnen. Och jag uppfattar att många har den mindset om att jag hade kunnat fortsätta hela livet om det inte var för barnen. Alltså, det blir barnen här som är liksom bromsklossen för våra mammor. De har ju sån grov kriminalitet och vi har ju de tyngsta och tyngsta liksom. Och de har ju sånt myndighetsförakt. Jag tror inte att de någonsin skulle kunna respektera att bli tagna av polis eller

hamna i anstalt. Vi är mycket på anstalt nu också. Vi är uppsökande och jobbar på anstalter, nästan alla kvinnoanstalter i Sverige. Och alla söker inte stöd hos oss, men det finns absolut de som känner liksom att nej, nu är det nog, nu har jag suttit här för många gånger i mitt liv. Mina barn börjar växa upp, de börjar förstå varför jag är här och det blir liksom bromsklossen och motiveringen framåt. Men jag tror att många av de här kvinnorna, hade de inte haft sina barn, så hade de nog fortsatt sin karriär i den branschen så att säga.

Elin: Du har hört en podd från Brottsförebyggande rådet. De som har medverkat heter Katharina Tholin, Karolina Hurve, Sindy Niklasson och jag heter Elin Bohman. Nyhetsklippen kommer från Sveriges Radio. Du hittar alla poddavsnitt på bra.se/podd. Följ oss gärna i din poddspelare så att du inte missar nästa avsnitt.

(Musik)